

Terugkoppeling interactieve bijeenkomst Helders Perspectief

Onderdeel van het onderzoek Voorzieningenniveau Den Helder

6 augustus 2025

Inleiding

Deze terugkoppeling is onderdeel van het onderzoek Voorzieningenniveau Den Helder, uitgevoerd door Kurtosis in de periode november 2024 - augustus 2025. Het gehele onderzoek bestond uit twee fasen. Fase 1 ("de feiten op een rij") betrof het in beeld brengen van relevante trends ten aanzien van onder meer bevolking, arbeidsmarkt en gemeentelijke uitgaven. Daarnaast vormde fase 1 de basis van de verdiepingsslag in fase 2 van het onderzoek ("gerichte verdieping"), waarin de verbinding is gelegd met de ambities in het Uitvoeringsprogramma 2.0 van het Helders Perspectief uit 2024. In deze fase zijn aan de hand van een literatuuronderzoek belangrijke landelijke ontwikkelingen in beeld gebracht die van belang zijn voor het realiseren van de huidige ambities van het Helders Perspectief én het nieuw te formuleren plan richting 2050.

Daarnaast is als onderdeel van fase 2 een bijeenkomst met gemeentelijke betrokkenen georganiseerd waarin we in het eerste deel de resultaten van de trendanalyse en het literatuuronderzoek hebben gedeeld en hebben besproken wat de belangrijkste bevindingen zijn. Het tweede deel van de bijeenkomst bestond uit een interactieve sessie met:

- een terugblik op de effectiviteit en het verloop van het Helders Perspectief sinds de start in 2018;
- een vooruitblik waarbij de focus lag op ambities en verwachte successen van het Helders Perspectief in de toekomst.

Bevindingen trendanalyse en literatuuronderzoek

Naar aanleiding van de cijfermatige trends, zoals ontgroening, vergrijzing, beperkte bevolkingsgroei, dalend aantal leerlingen in onderwijs en ontwikkelingen op de arbeidsmarkt en woningmarkt, benadrukken de deelnemers dat de inspanningen uit het Helders Perspectief van belang blijven. Zowel bij het aantrekken als het behouden van inwoners, leerlingen en werknemers. Aanvullend is er behoefte aan diepgaandere analyses, bijvoorbeeld onderwijsscores van scholen en mobiliteit, én het leggen van verbanden tussen de verschillende trends. De landelijke trends uit het deskresearch zijn voor de deelnemers herkenbaar, specifiek op het gebied van onderwijs. Zo blijft het binnen de gemeente een uitdaging om jongeren passend te laten doorstromen naar onderwijs of de arbeidsmarkt.

De inzichten uit de trendanalyse en het literatuuronderzoek geven richting aan de nieuw te formuleren integrale strategische visie 2050. Aan de hand van de interactieve terugblik en de vooruitblik hebben we hiervoor input opgehaald. Hieronder een beknopte uiteenzetting van de interactieve sessie.

Terugblik (2018-heden)

Resultaten

Sinds de start van het Helders Perspectief in 2018 is volgens de deelnemers in de eerste uitvoeringsperiode (2020-2023) één van de belangrijkste resultaten het versterkte vertrouwen in de groei van Den Helder. Binnen de gemeente worden de ambities van het Helders Perspectief beter verankerd, bijvoorbeeld door het te integreren in gemeentelijke beleidsstukken zoals de omgevingsvisie en woningbouwplannen. Ook onder alliantiepartners is er volgens hen draagvlak ontstaan om actief in te spelen op (toekomstige) kansen. De krachten zijn gebundeld, wat heeft geleid tot een gezamenlijke inspanning om Den Helder als gemeente beter op de kaart te zetten. *Citymarketing* heeft hierin een prominentere rol gekregen. Zo is er een *Experience Store* geopend waarin inwoners en bezoekers interactieve informatie kunnen vinden over de thema's leren, werken, wonen en recreëren. Ook *Sail Den Helder* en *Blue School Municipality* zijn belangrijke resultaten van deze gezamenlijke aanpak.

In de tweede uitvoeringsperiode (2024-heden) heeft deze gezamenlijke inspanning formeel geresulteerd in een strategisch partnership. Vanuit een stuurgroep is een stevige board gevormd, waaraan zowel de gemeente Den Helder als de zogenaamde *captains of industries* deelnemen. De gemeente heeft hierin geen leidende rol, maar net als de andere domeinen een stoel aan de tafel. Elk domein heeft eigenaarschap en draagt bij aan input in de board.

Lessen

Een belangrijke les uit de uitvoering van het Helders Perspectief is volgens de deelnemers dat samenwerking en gewenste uitkomsten tijd nodig hebben om zich te ontwikkelen. Het is volgens hen essentieel om niet alleen op korte termijn (bij) te sturen op KPI's, maar ruimte te geven aan organische groei en langdurige resultaten. Daarnaast is ingebracht dat de verschillende rollen en het waarborgen van gelijkwaardigheid tussen de gemeente en alliantiepartners belangrijke succesfactoren zijn. Een evenwichtige samenwerking versterkt wederzijds vertrouwen en draagt bij aan het succes op de lange termijn. Concreet worden successen in gezamenlijkheid gevierd en gedeeld.

Factoren die van invloed zijn op de uitvoering

Deelnemers geven aan dat het Helders Perspectief niet wordt gezien als losstaand programma, maar als onderdeel van een groter geheel. Daarbij zijn zowel interne als externe factoren van invloed op de effectiviteit van het programma.

Interne factoren

De professionalisering van het programma, zoals het vormen van een board, wordt volgens de deelnemers als een belangrijke stap gezien, maar het werd ook duidelijk dat het tijd kostte om het goed te verankeren binnen de gemeentelijke organisatie. De beschikbare uitvoeringscapaciteit, zowel bij de gemeente als bij lokale partijen, werd als een uitdaging ervaren; er was behoefte aan tijd en de bereidheid om deze tijd te investeren. Politieke continuïteit is ook essentieel voor de voortgang. Verder werd het belang van houding en gedrag opgemerkt; het vertrouwen in de beloftes die gedaan werden en de noodzaak om consequent te handelen. Het proces vraagt om samenwerking en het durven vertrouwen op elkaar.

Externe factoren

Den Helder moest snel en adequaat inspelen op landelijke trends, ontwikkelingen en initiatieven, met name op het gebied van mobiliteit, zo geven deelnemers aan. Besluiten van bijvoorbeeld ProRail over de dienstregeling van treinen, evenals onderhoudsmaatregelen aan de Kooi-Brug door Rijkswaterstaat, hebben grote gevolgen voor de bereikbaarheid van de stad. Daarnaast is Den Helder sterk afhankelijk van de politieke en maatschappelijke aandacht voor de energietransitie en nationale veiligheid. Een concreet voorbeeld is het aangewezen dronegebied, waarin het Rijk wil investeren. Om optimaal van dergelijke kansen te profiteren, moet de gemeente zich strategisch positioneren. Heldere en goed onderhouden lobbylijnen richting Den Haag en de Europese Unie zijn daarbij essentieel.

Samenwerking

Er wordt door de deelnemers teruggekeken op een positieve houding van de alliantiepartners; de bereidheid om te investeren is duidelijk aanwezig. Er is veel tijd gestoken in het motiveren en formeel bijebrengen van partijen, waarbij vertrouwen en gelijkwaardigheid steeds centraal stonden.

Vooruitblik (heden-2050)

Den Helder bouwt op dit moment voort op de ingezette koers van het Helders Perspectief en werkt aan de integrale strategische visie 2050. Er wordt ook de komende periode ingezet op blijvende groei, de sociaaleconomische kwetsbaarheid van Den Helder en het pakken van kansen die er zijn op het gebied van nationale transitieopgaven (wonen, veiligheid, energietransitie). Belangrijke thema's voor de uit te werken visie voor de komende periode zijn volgens deelnemers sociale veerkracht, brede draagkrachtige economie en onderscheidend wonen en recreëren.

Waar in de eerste periode (2018-heden) flink werk is gemaakt van de versteviging van het orgaan Helders Perspectief, is er nu behoefte om daarop door te pakken. De komende periode moet er volgens deelnemers daarom gewerkt worden aan de ontwikkeling van breed draagvlak (bij politiek en partners), portfolio-management en heldere sturingsmechanismen. Daarbij is volgens hen extra aandacht nodig voor de vertaalslag van afspraken binnen het Helder Perspectief naar de achterban van partners, zowel in de breedte als in de diepte. Ook is duidelijk geworden dat een sterke positioneringsstrategie bijdraagt om de verdere groei van Den Helder te ondersteunen. Vanuit beleidslijnen moeten gericht keuzes gemaakt worden om goed op de gewenste effecten te kunnen sturen. Daarbij geven deelnemers aan de bijeenkomst aan dat datagedreven werken verder in de organisatie ingebed moet worden. Er is behoefte aan meer centrale sturing en het goed benutten van de beschikbare informatie, ook van partners in de regio. Belangrijk is dat er bij KPI's voldoende tijd wordt genomen om de effecten en resultaten in beeld te brengen, om te voorkomen dat er vroegtijdig onnodig bijgestuurd wordt.

Voor de periode tot en met 2027 hebben de deelnemers de volgende gewenste successen genoemd:

- Heldere doelformuleringen vanuit de Board
- Doorontwikkeling van Blue Port (incl. duidelijke positionering, cofinanciering en governance)
- Versterking van het evenementenbeleid
- Verankering van datagedreven werken binnen de gemeentelijke organisatie
- Duurzaam borgen of realiseren van initiatieven zoals TekPark en Aquaport
- Ontwikkeling van een passend investeringsmodel m.b.t. de koerswijziging in de woningbouw (met goede balans tussen groen en bouw)
- Uitbreiden *Public Affair* strategie

Bijlage Overzicht deelnemers

Gemeente Den Helder

Glenn Hof, Concern controller

Henny Kaag, Strategisch adviseur sociaal domein

Nico Mulder, Bureau Place to Be, adviseur en begeleider Helders Perspectief

Jeroen van der Putten, Opgavemanager Aantrekkelijke en leefbare stad

Sabrine Roest-Gijzen, Directeur Ontwikkeling en Bedrijfsvoering

Rob van der Sande, Procesbegeleider van het rekenkameronderzoek vanuit de gemeente

Job Worm, Opgavemanager Ondernemende stad

Rekenkamer Den Helder

Harmannus Kruizinga, voorzitter Rekenkamer

Charlotte Post, secretaris Rekenkamer

Theo Vernooij, begeleider onderzoek Kurtosis

Kurtosis

Afra Ben Othman, onderzoeker

Emma Stöger, gespreksleiding

Bijlage 2 Samenvatting uitkomsten trendanalyse

Uit de trendanalyse 'De feiten op een rij' komen de volgende relevante ontwikkelingen naar voren, samengevat per thema.

Demografische ontwikkelingen

- Tussen 2018 en 2024 is er sprake van een beperkte bevolkingsgroei van 1,2% (t.o.v. 3% in de regio Kop van Noord-Holland en 4% in de arbeidsmarktregio Noord-Holland Noord).
- De verwachte bevolkingsdaling in de periode 2024-2050 bedraagt 9%, terwijl er in de regio Kop van Noord-Holland en Noord-Holland Noord een (lichte) groei wordt verwacht.
- Er is een positief migratiesaldo: de bevolking groeit met name door arbeidsmigranten en statushouders.
- Er is sprake van een beperkte ontgroening en een sterke vergrijzing. Het aantal 75-plussers is in Den Helder tussen 2018-2024 toegenomen met bijna 30%.

Huishoudens

- Het aantal huishoudens in Den Helder is licht gegroeid (met ruim 3,5% in de periode 2018-2024)
- Van de verschillende huishoudtypen is vooral het aantal eenpersoonshuishoudens toegenomen (met 10%). Daarbinnen is met name een groei zichtbaar van het aantal 65+ -huishoudens.
- Huishoudens in Den Helder hebben gemiddeld minder te besteden dan huishoudens van omliggende gemeenten. Dat blijkt ook uit het aandeel huishoudens met een inkomen van 120% onder het sociaal minimum.

Wonen

- In de periode 2018-2024 is de woningvoorraad in Den Helder gegroeid met 2,7%. Dit is een bescheiden groei dan gemiddeld in de regio Kop van Noord-Holland en de Woondeal-regio Noord-Holland Noord. De grootste groei is te zien bij corporatiewoningen (ruim 20%).
- Het gemiddelde jaarlijkse aandeel toevoegingen aan de woningvoorraad (door sloop en functiewijzigingen van gebouwen) ligt in Den Helder lager dan in de Woondeal-regio Noord-Holland Noord, terwijl het aandeel onttrekkingen (bijvoorbeeld door sloop) iets hoger ligt.
- Meergezinswoningen worden met name bewoond door eenpersoonshuishoudens. Er is een toename te zien van 75-plushuishoudens in eengezinswoningen. Het aandeel 75-plussers in eengezinswoningen ligt in 2023 4 %-punt hoger dan in 2018. Dit is mogelijk het gevolg van beperkte doorstroming op de woningmarkt.
- Woningeigenaren zijn het meest tevreden met hun woning (93% van de woningeigenaren is in 2024 tevreden met de woning, tegen 78% van de bewoners van corporatiewoningen). Sociale huurders zijn het minst tevreden met de woonomgeving (bijna 77%, terwijl dit bij huiseigenaren en huurders van een particuliere woning ongeveer 89% is in 2024).
- Het aandeel van de netto-woonlasten van het inkomen (woonquote) is voor huurders van corporatiewoningen redelijk constant en is in Den Helder vergelijkbaar met de gemiddelde woonquote in de Kop van Noord-Holland en Noord-Holland Noord.
- Voor alle huishoudtypen valt de woonquote binnen de categorie 'vaak nog betaalbaar' (woonquote van 25-35%).
- WOZ-waarde van koopwoningen is relatief laag ten opzichte van de Kop van Noord-Holland en Noord-Holland Noord.
- Het aantal scheefwoners in corporatiewoningen is toegenomen; betaalbare woningen zijn daardoor minder beschikbaar voor lagere inkomens.
- Het aantal personen behorend tot de doelgroep 'aandachtsgroepen huisvesting' (waaronder ouderen, vergunninghouders en arbeidsmigranten) is toegenomen. De groei in Den Helder is vergelijkbaar met die in de Woondeal-regio Noord-Holland Noord. Ouderen vormen de grootste aandachtsgroep.

Onderwijs

- Ten opzichte van het schooljaar 2018-2019 is het aantal leerlingen/studenten (12-24 jaar) in Den Helder in schooljaar 2023-2024 met 7% gedaald. Dit is het gevolg van de daling van het aantal jongeren. Tegelijkertijd is ook het aandeel jongeren dat, bijvoorbeeld vanwege een tussenjaar of uitstroom naar de arbeidsmarkt toegenomen.
- Leerlingen uit Den Helder kiezen vaker voor een praktijkgerichte opleiding (praktijkonderwijs of vmbo) dan leerlingen uit de regio Kop van Noord-Holland en de arbeidsmarktregio Noord-Holland Noord.
- Het aantal mbo-leerlingen is tussen schooljaar 2018-2019 en schooljaar 2023-2024 met 17% gedaald, wat een sterkere afname is dan gemiddeld in de Kop van Noord-Holland en Noord-Holland Noord.
- Binnen het hoger onderwijs wordt vooral gekozen voor een hbo-opleiding. Het aantal studenten nam tussen 2018-2019 en 2023-2024 eerst toe, om vervolgens weer te dalen.
- Logischerwijs daalt met het aantal onderwijsdeelnemers ook het aantal geslaagden. Het percentage geslaagden met een startkwalificatie is toegenomen.

Arbeidspotentieel

- De beroepsbevolking is gegroeid, met een stijgende netto-arbeidsparticipatie. De toename van de netto-arbeidsparticipatie is met name zichtbaar bij hoger opgeleiden.
- Er is een daling zichtbaar van het aantal personen met een uitkering. Dit betreft het aantal werkloosheidsuitkeringen en bijstandsuitkeringen. Het aantal arbeidsongeschikten is vrijwel gelijk gebleven.
- De inkomende pendel is in Den Helder groter dan de uitgaande. Meer mensen werken in Den Helder en wonen buiten de stad dan andersom. In de hele COROP-regio Kop van Noord-Holland laat de pendel een negatief saldo zien.

Arbeidsmarkt

- Het aantal banen in Den Helder is stabiel gebleven; in de arbeidsmarktregio Noord-Holland Noord ligt het aantal vacatures in k3-2024 40% hoger dan in k3-2018.
- Uit de spanningsindicator blijkt dat er sprake is van grote krapte in 7 van de 12 beroepsklassen (k3-2024): beroepen zorg en welzijn (1), openbaar bestuur, veiligheid en juridische beroepen (2), dienstverlenende beroepen (3), transport en logistieke beroepen (4), ICT-beroepen (5), technische beroepen (6) en commerciële beroepen (7).
- De vraag naar hogeropgeleiden neemt toe. Dit blijkt uit de groei van het aandeel vacatures in beroepen met niveau 3 en 4. De groei is het sterkst voor beroepsniveau 4 van 17% in het derde kwartaal 2018 naar 25% in k3-2024). Het aandeel vacatures voor beroepen met niveau 1 is gedaald van 20% in k3-2018 naar 11% in k3-2024.

Recreatie en toerisme

- Het aantal vestingen in de sector recreatie en toerisme groeide in de periode 2019 – 2023 sterker dan de groei van het aantal banen. Er was sprake van een groei van het aantal banen van 4,6% en een groei van het aantal vestingen met bijna 29%. Daarmee groeide het aantal banen in de Den Helder iets minder sterk dan gemiddeld in de regio Kop van Noord-Holland en de arbeidsmarktregio Noord-Holland Noord, terwijl het aantal vestingen gemiddeld sterker groeide.
- Tussen 2019 en 2023 nam het aantal gasten in de COROP-regio Noord-Holland Noord toe met 16% en het aantal overnachtingen met bijna 21%. Daarbij zijn vooral vakantiewoningen en kamperen in trek. Zowel het aantal gasten als het aantal overnachtingen is na de coronapandemie hoger dan voor de pandemie.
- De groei van het aantal overnachtingen zorgt ook voor een (beperkte) toename van de toeristische druk, uitgedrukt de toeristische intensiteit het aantal overnachtingen per 100 inwoners per dag) en de toeristische dichtheid (het gemiddeld aantal overnachtingen per dag per vierkante kilometer).

Gemeentelijke uitgaven

- Het totaal aan gemeentelijke uitgaven ligt in 2023 29,5% hoger dan in 2018. In 2023 bedroegen de gemeentelijke uitgaven bijna € 270.000.000,- .

- Met een omvang van ruim € 121.700.000 komen de meeste uitgaven voor rekening van het taakveld sociaal domein.
- In Den Helder liggen de gemiddelde uitgaven lager. In 2018 lagen vooral de uitgaven voor 'Verkeer, vervoer en waterstaat', 'Economie' en 'Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing' lager, terwijl dat in 2023 met name gold voor 'Bestuur en ondersteuning'.
- Voor Den Helder geldt dat de feitelijke uitgaven de begrote uitgaven overschrijden. Het saldo tussen feitelijke en begrote uitgaven is het grootst bij 'Sociaal domein'.

